

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Ústav germánských studií

nám. Jana Palacha 2, 116 38 PRAHA 1, ČESKÁ REPUBLIKA

Posudek bakalářské práce

Autorka práce: Svetlana Ekimova

Téma bakalářské práce: Zur TEKAMOLO-Regel in der deutschen Gegenwartssprache
O pravidlu TEKAMOLO v současném německém jazyce
On the TEKAMOLO Rule in the Modern German Language

Další údaje o práci: termín odevzdání LS 2012, rozsah 50 stran

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jana Maroszová, Ph.D.

Posouzení:

Autorka si pro svou práci zvolila téma bezesporu zajímavé, spadající do okruhu otázek týkajících se slovosledu v německé větě. Již sám o sobě se tedy předmět bakalářské práce dotýká problematiky zasluhující si pozornost nejen z hlediska jazykově-srovnávacího, ale také z pohledu zaměřeného jen na němčinu, který si studentka si pro svou práci vybrala.

Text je rozčleněn do teoretické a praktické části. V teoretické oddíle se pozornost věnuje různým definicím pravidla Tekamolo, zmiňuje se slovesná valence a jsou nastíněna různá pojetí příslovečných určení. Praktickou část tvoří kapitoly věnující se použití pravidla v praxi (*Anwendung der Regel in Praxis*) a dalším jazykově-komunikačním faktorům ovlivňujícím slovosled (*Weitere Satzgliedstellung bestimmende Aspekte*).

V závěru práce se autorka pokouší navrhnout ideální definici pravidla tak, aby je bylo možné použít například v učebnicích pro výuku němčiny. Jsou konstatovány komplikace s pravidlem spojené, a to jak jeho případné variace (katemolo, tekalomo, katelomo), tak množství doplňujících informací a omezení, které je potřeba znát pro jeho formulaci. Studentka nicméně zastává názor, že se pravidlo v učebních pomůckách zmínit má i přesto, že u nerodilého mluvčího předpokládá jednak obeznámení se s teorií aktuálního větného členění, jednak hlubší znalost valenční teorie, a to včetně problematiky spojené s další možnou teoretickou diferenciací příslovečných určení.

Vypracování tématu a metodický postup

Cíl práce tvoří podle informací v úvodu pokud možno precizní pojednání o pravidle a zkoumání problematiky jeho použití v praxi: „[...] die TEKAMOLO-Regel theoretisch möglichst präzise zu behandeln und die Problematik ihrer praktischen Verwendung zu untersuchen“, (s. 6). V resumé a později je však cíl definován odlišně: „Den Versuch, eine einheitliche und präzise Definition zu entwerfen und zu bestimmen, [inwieweit] diese Regel gilt, hat die vorliegende Arbeit zum Hauptziel.“ (s. 12) Co konkrétně znamená precizně pojednat o zvoleném pravidle a co znamená

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Ústav germánských studií

nám. Jana Palacha 2, 116 38 PRAHA 1, ČESKÁ REPUBLIKA

„problematika jeho praktického použití“, ovšem v úvodu není dále upřesněno. Tato nejasnost v úvodu působí ve srovnání s tvrzením průběhu práce jako modifikace tématu a ve srovnání s abstraktem jako mírný rozpor. Spatřuji rozdíl mezi pojednáním o nějakém jevu a pokusem o navržení definice.

Práce dále nereflektuje zvolený přístup při porovnávání gramatik a učebnic němčiny. Studentka sice tyto prameny cituje a vybírá přílišné pasáže vztahující se na Tekamolo, je patrná a chvályhodná snaha o shromáždění a postihnutí co největšího množství pramenů, které se zabývají zmíněným gramatickým pravidlem. Postrádám však hlubší zamyšlení nad uvedenou kapitolou. Skutečnost, že německé gramatiky na rozdíl od citovaných učebnic němčiny pravidlo nezmiňují, může být podnětem pro reflexi, nakolik je vůbec oprávněné hovořit o daném pravidle a jeho funkčnosti, když sama autorka zmiňuje, kolik předpokladů a kolik omezení je potřeba znát, aby bylo možné podle Tekamolo utvořit větu. Jen obtíže, které jsou spojené už s nalezením věty obsahující všechna příslovečná určení, by stály za zamyšlení.

Další poněkud překvapující skutečností je vypracování části praktické. Zde by čtenář dle nadpisu (*Anwendung der Regel in Praxis*) spíše očekával sběr dat z různých textů, novinových článků, korpusů, beletrie nebo naopak uveřejnění výsledků dotazníku apod. Když autorka ve své práci děkuje všem zúčastněným na empirickém průzkumu, již to vzbuzuje ve čtenáři očekávání existence dotazníku nebo podobného sběru materiálu. Praktická část ovšem daným očekáváním neodpovídá. Použití internetových diskusí je sice zajímavým a originálním postupem řešení, ale nedochází k zamyšlení nad výpovědní hodnotou zvoleného postupu. Z práce ani z použitých pramenů není patrné, jak její průzkum probíhal, proč zrovna a jedinečně touto cestou. Čtenáři pak nezbyvá než usoudit, že se praktickou částí evidentně rozumí zachycení diskuzí neznámého počtu zcela neznámých mluvčích o německém slovosledu. Praktická část navíc nesplňuje kritéria „praktické“ části ani proto, že se v ní dále vyskytuje teorie, jako např. pojednání o slovosledu ve větě s určitým tvarem slovesa na druhé pozici. I když se již dříve v průběhu textu objevují odkazy na důležitost komunikačně-pragmatické složky pro slovosled, je popsána až mnohem později. S tím koresponduje nicméně patrně i volba příkladového materiálu. Jazykové sdělení se neděje bez kontextu a přinejmenším u vět, kde mluvčí záměrně vyzdvihuje nějakou informaci a kde se slovosled odchyluje od neutrálního pořádku slov ve větě, by bylo příhodné uvést souvislosti nebo aspoň nastínit danou komunikační situaci. U řady příkladových vět chybí uvedení pramenu, ideální větu splňující kritéria daná pravidlem Tekamolo nevyjímaje (s. 20).

Kromě uvedených nedostatků poněkud udivuje, že se již na straně 14 objevuje teze, která hraje pro další argumentaci centrální roli, a současně tvrzení, které autorka nejspíš převzala již z nějakého, neuvedeného sekundárního pramenu („Nachdem man die Begriffe von Ergänzungen und Angaben erklärt hat, ist es wichtig zu bemerken und zu betonen, dass die Formel TEKAMOLO nur für die Angaben gültig ist, während die Reihenfolge der Ergänzungen andere Regeln bestimmen.“ S. 14).

Často se autorka odvolává na jazykový cit („Sprachgefühl“) rodilých mluvčích, aniž by pojem teoreticky refletovala, a to ani vlastní úvahou ani na základě dalšího jazykovědného pojednání. Dále stojí za zamyšlení následující tvrzení: „Die Bezeichnung ‚neutral‘ wird aber in dieser Arbeit für die kommunikativ bedingte Satzgliedstellung nicht verwendet, denn unter der neutralen Satzgliedstellung wird hier die Grundreihenfolge verstanden, die sich dadurch kennzeichnet, dass sie in den kontextlosen Äußerungen auftritt.“ (S. 40) Jak tedy rozumět tomu, že na jedné straně pro

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Ústav germánských studií

nám. Jana Palacha 2, 116 38 PRAHA 1, ČESKÁ REPUBLIKA

utváření vět hraje jistou úlohu „jazykový cit“ u rodilých mluvčích, že je důležitá komunikačně-pragmatická složka sdělení, ale na druhé straně se hovoří o sděleních bez kontextu. Může vůbec takové sdělení v reálné komunikaci existovat? Dokonce i ideální věta (s. 20) dle slov autorky tvoří odpověď na otázku „Was hat Peter/das Subjekt gemacht?“

Metoda zpracování tématu celkově vzbuzuje dojem, že v práci je vyvíjena snaha o zachraňování pravidla Tekamolo nejen teoretickým vymezením podmínek, v nichž platí (srov. „Deshalb wäre es sinnvoll, eine Art Algorithmus für die Bildung eines solchen Satzes zu entwerfen.“ S. 26), ale také hledáním a sestavováním příhodných příkladových vět.

Ze slohu práce je patrná snaha autorky o jasnou, přitom však stylisticky pestrou mluvu. Ne vždy však lze konstatovat úspěch při daném úsilí. Některé větné konstrukce působí příliš komplikovaně, zejména ve větách, do nichž je vložena závorka. Některé výrazivo se do vědeckého textu podle mého názoru příliš nehodí („Der Satz (6) tanzt völlig aus der Reihe“, s. 23). Dále při veškeré snaze o jasnost vyjádření není vždy zřejmé, co má autorka konkrétně na mysli („gewisse Hervorhebungs-Intention“, s. 29). Někdy je výrazivo redundantní („So sind zum Beispiel die Richtungsadverbialien immer valenzabhängig oder mindestens (in selteneren Fällen) valenzmöglich“, s. 17).

Při citaci sekundární literatury není vždy patrné, v jaké souvislosti jsou v pramenech uváděny informace, na které se odvolává, ačkoli by někdy bylo třeba tuto souvislost nastínit (např. „Walter Flämig (vgl. FLÄMIG 1991: 229) erwähnt dagegen die Reihenfolge KA-TE nicht: Es wird nur gesagt, dass die temporalen Adverbialbestimmungen vor den kausalen stehen sollen. Dafür aber trifft man dort auf ein Beispiel für die Abfolge LO-MO“, s. 11 – kde „tam“?, v jaké souvislosti Flämig konstatuje dané tvrzení? Zde citát může působit poněkud vytržený ze souvislostí.)

Chybou z nepozornosti je záměna termínu „teoretický“ a „praktický“ již v českém resumé („Práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou. V praktické [teoretické?] části jsou uvedena vysvětlení pravidla TEKAMOLO, [...], a objasněny některé pojmy, jež s tímto pravidlem souvisejí. Praktická část má ukázat především to, jak porozumět pravidlu rodilí mluvčí i ti, pro koho je němčina cizím jazykem.“ S. 4).

Negativně hodnotím gramatické chyby, které by se po několikaletém studiu němčiny v závěrečné práci neměly objevit, tím spíše ne v práci z lingvistiky (plurál „Type“, s. 14, „die syntaktische Bedingungen“, s. 32 – zde se může jednat o překlepy, ne již ovšem: „denn auch zu den Abweichungen von den im Satz festgelegten Positionen kann nur unter bestimmten Bedingungen kommen“, s. 6; „einen Satzglied“, s. 15, „daran vergessen“, s. 22; „die gleiche Mitteilungswert“, s. 48).

Všechny citáty uvedené zde i výše představují jen výběr nedostatků, které mohly být z velké části odstraněny nebo redukovány hlubším zamyšlením se nad tématem a důkladnější kontrolou textu po stránce gramaticko-lexikální a stylistické.

Předloženou bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku dobře (3).

Jedním z diskutabilních bodů práce je zvolený metodický postup. Zajímalo by mě, proč byla pro pojednání o pravidlu Tekamolo zvolena metoda použitá v práci, jaké jsou její hlavní klady a zápory.

Moje druhá otázka je spíše výzvou, aby studentka při obhajobě navrhla jiný postup řešení zvoleného tématu.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Ústav germánských studií

nám. Jana Palacha 2, 116 38 PRAHA 1, ČESKÁ REPUBLIKA

Třetí otázka se vztahuje na praktickou část práce: Jak by autorka postupovala, kdyby práce skutečně obsahovala praktickou část, spočívající v rozboru konkrétního jazykového materiálu, na němž by bylo dále možné objasňovat důležitost pravidla Tekamolo a jeho užití při výuce slovosledu v německé větě.

V Praze dne 19. 7. 2012

PhDr. Jana Maroszová, Ph.D.